

//////////////////// KRÓNICA //////////////////////////////////////

A vidéken élő nők, a képzés, valamint az agrárdiplomácia helyzete napjainkban

VAJDA LÁSZLÓ – ZÖLDRÉTI ATTILA

A Covid-19-vírus szorítása miatt a Magyar Közgazdasági Társaság az 58. kongresszus vándorgyűlést idén szeptember 24–25. között online rendezésben tartotta meg. Ennek során a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakosztály ismét önálló tematikával és kínálattal járult hozzá ahhoz, hogy az online térben is megvalósulhasson a vándorgyűlések megszokott, izzó hangulata. A szakosztály által készített videófelvételek a hazai agrárium aktuális kérdéseit boncolgatják és azokat először a vándorgyűlés programjába illesztve láthatták az érdeklődők. A felvételek azonban nemcsak egyszerűen voltak megtekinthetők, hanem azok a technikai lehetőségeket kihasználva a vándorgyűlés blogján, illetve a közösségi online felületeken ma is elérhetők.¹

A videóanyagok tartalmi íve a vidéki élet vonzóvá tételéből, mint a jövő zálogából kiindulva a nők helyzetének elemzésén át az agrárképzés és a piaci feltételek fejlesztése szükségességének témaköreit öleli át, különös hangsúlyt helyezve a Kárpát-medencei kapcsolatok dinamizálására.

Az első felvétel egy kerekasztal-beszélgetést dolgoz fel, amely „A vidéken élő nők helyzete és lehetőségei a magyar mezőgazdaságban” témakört járja körül, kitérve az agrár-generációváltásra és abban a nők lehetséges és kívánatos szerepére. A kerekasztal-beszélgetés levezetője a Szakosztály elnöke, *Zöldréti Attila*, a résztvevők pedig *Batthyány-Schmidt Margit* (elnök, Magyar Női Unió Egyesület), *Gergely Krisztina* (ag-

rárállalkozó), *Süle Katalin Elza* (általános agrárgazdasági ügyekért felelős alelnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara) és *Szakács Hedvig* (ügyvezető igazgató, ZIMBO Perbál Kft.) voltak.

A második felvétel, amely a piaci feltételrendszer fejlesztésére és dinamizálására irányul, az „Új perspektívák a Kárpát-medencei agrárdiplomáciában” címmel fejezte ki, mely földrajzi területre fókuszálnak különösen az előadók. A felvezető előadást követően, amelyet *Vajda László*, a szakosztály társelnök tart, a folytatást és a részletes kibontást a közpolitikai elemző *Kis-Dörnyei Márton*, a Miniszterelnökség főosztályvezetője tartja.

A kerekasztal résztvevői saját példájukon keresztül elemzik, hogy lehetőség vagy kényszer vidéken élni, és azt, hogy hogyan alakul hazánkban a mezőgazdasággal foglalkozó nők helyzete. Milyen adottságokkal, felkészültséggel és lehetőségekkel rendelkeznek a hazai agrárállalkozásokban való sikeres részvételükhöz? A Covid-19-járványt követő agrár-újratervezés fontos eleme a hatékonyság és versenyképesség növelése. Ennek meghatározó tényezője a fiatal, tehetséges és képzett agrárállalkozó generáció és azon belül a nők térnyerésének segítése az agrárgazdaságok vezetésében. A robbanásszerű innovációs és technológiai fejlődés tolja maga előtt az előregedés miatt már amúgy is halaszthatatlanná vált generációváltást az agráriumban. Ebben a szakmai lehetőség, a bátorság és a tudatos

¹ A közvetlen elérés az alábbi linkre kattintva most is biztosított: https://kozgazdasz-vandorgyules.blog.hu/2020/09/24/a_nok_helyzete_az_agrariumban_agrardiplomacia

felkészültség fontos szerepet játszik. A siker érdekében szükség van a generációváltásra való tudatos felkészülésre. Ez nőkre és férfiakra egyaránt vonatkozik.

A beszélgetés helyzetelemzése felszínre hozza, hogy hazánkban az elmúlt években növekedett az agráriumban dolgozók és azon belül a nők aránya. Az EU-ban és hazánkban is több a nő, de a foglalkoztatottságuk alacsonyabb. Ez a foglalkoztatottsági különbség az EU szintjén az általános foglalkoztatottság esetén 11,8%. Mára a nők az iskolázottsági, képzési hátrányukat lépésről lépésre ledolgozták az EU-ban és hazánkban is, de esetükben a bérek szintjén az EU-ban és ehhez hasonlóan hazánkban is 14,8%-os lemaradás tapasztalható. A bérekben jelenleg megfigyelhető lemaradás ellenére a női szerepvállalás növekedésének egyik oka, hogy a klasszikusnak mondott mezőgazdaság, a gazdálkodás, mint az állattartás vagy a növénytermesztés, ma már nem egyenlő a nehéz fizikai munkával, így a nők elhelyezkedési esélyei is jobbak az ágazatban.

A mezőgazdaság hosszú ideig jellegéből és a foglalkoztatottak számából adódóan fogva férfias ágazatnak volt tekinthető, amelyben a nők aránya a nemzetgazdaság más ágazataihoz hasonlóan kisebb volt. Napjainkban a modernizáció és innováció hatására változik az ágazat technológiai háttere és ezzel együtt a gazdálkodás szerkezete is. Előtérbe kerül az árutermelés, ezért visszaszorul a háztáji gazdálkodásban a női kiegészítő szerep. A nők egyre inkább árutermelő üzemek alkalmazottai, amely egyfajta lehetőséget is kínál, hiszen így vonzhatja azokat a hölgyeket is az ágazat, akik már inkább karrierlehetőségeket keresnek a mezőgazdaságban, és kevésbé a családban betöltendő támogató szerepre vágyanak. Reményeink szerint ennek hatására emelkedni fog a női vezetők száma. A modernizáció, a hatékonyság és versenyképesség szükséges növelése az ágazatban az utóbbi években tapasztalt munkaerőhiány miatt is elkerülhetetlen.

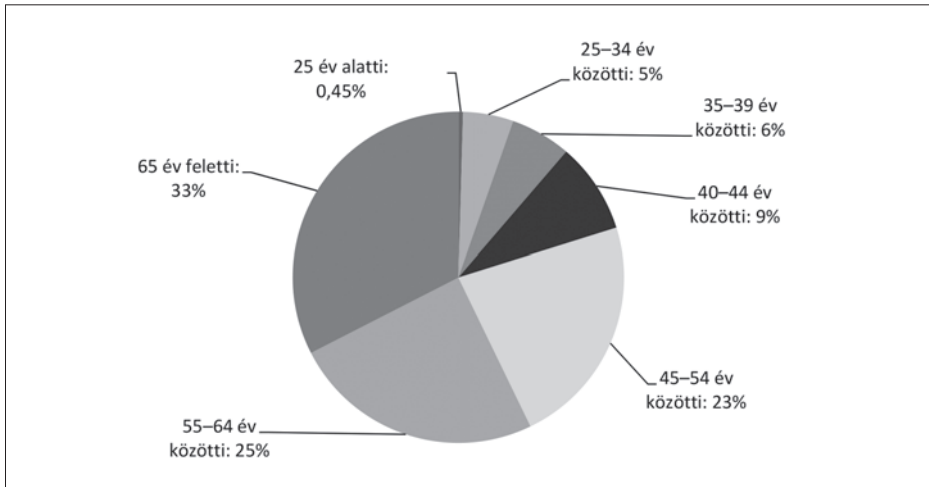
A modernizáció mellett a rugalmas és részmunkaidős foglalkoztatás elterjedése szintén nagy lehetőség a női munkavállalók számára az agráriumban. Ezen a területen Magyarországon is még komoly tartalékok vannak. Az Európai Parlament FEMM Bizottsága által jegyzett statisztika szerint EU-szinten az összes gazdaságvezető közül a női vezetők aránya 28%. A magyar női agrárgazdaság-vezetők aránya 27%, ami gyakorlatilag egybeesik az EU-átlaggal. Ugyanakkor a női kreativitás indokolja a szerepvállalásuk további ösztönzését. Erre az ösztönzésre azért is szükség van, mert a férfiakhoz hasonló előregedés tapasztalható az ő esetükben is mind EU, mind hazai tekintetben is. Azt, hogy az agrár-generációváltás mára megkerülhetetlen feladattá vált EU-s és hazai szinten, azt az *1. ábra* szemléletesen érzékelteti. A hazai adatok minimális eltéréssel gyakorlatilag egybeesnek az EU átlagával.

A kerekasztal-beszélgetés felszínre hozza tehát az öregedő ágazati vezetés problémáját és kiter arra is, hogy bár különösen a nők esetében növekszik az agrárfelsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, az agrárgazdaság-vezetők körében hazánkban még mindig jelentős lemaradás tapasztalható az EU átlagához képest a felsőfokú szakirányú képzettséggel rendelkezők tekintetében. Sajnos ez a fiatal generáció esetében is fájóan érvényesül. Mindez szükségessé teszi, hogy az agrárképzést minden szinten vonzóvá kell tenni a fiatalok számára. Ez csak a hosszú távú boldogulást garantáló jövőkép biztosításával járható, amelynek része a fiatalok bevonása a vezetésbe. A nők számára sem kényszer, hanem lehetőség az agrárágazat generációváltása, amelyben a korábbi arányokat meghaladó szerepvállalásuk nem csak ajánlott, hanem szükségesszerű is. Ehhez azonban a nők számára is tudatos és célirányos felkészítésre van szükség.

A hazai agrár-vállalkozások térnyerése érdekében a versenyképesség fokozása

I. ábra

Az agrárgazdaság-vezetők korszerkezete az EU-ban

Forrás: European Commission, 2020

szükséges. Ugyanakkor nemcsak az agráriumban, hanem a gazdaság egészében nagyon fontos a hatékonyság és a versenyképesség növelése és ezek eredményeként a versenyképességi fordulat elérése, mert a vállalkozások és bennük az agrárvállalkozások versenyképességének javulásán keresztül vezet az út az ország versenyképességének és versenypozíciójának javításához. Ha az egyéb feltételek javítása mellett sikerül a vállalkozások esetében a legfontosabb erőforrás, a humán erőforrás hasznosítását, ezen belül különösen a tehetségek hasznosítását magasabb szintre emelni, már megtettünk egy nagyon fontos lépést előre. A női és férfi tehetségek felkutatása és fejlesztése a generációváltás, így az agrárszektor sikeres generációváltása szempontjából is kiemelt jelentőségű.

A vándorgyűlésre elkészített felvételek valamennyi szereplője egyetért abban, hogy a hazai agrárium számára nemcsak a hatékony és versenyképes termelési biztonságot, hanem a fizetőképes keresleti oldalt is biztosítani kell, ebben pedig a belföldi fogyasztás élénkítése mellett az agrárdip-

lomácia dinamizálása segítheti a kereslet exportoldalának fejlődését.

Az agrárdiplomácia Magyarország külpolitikai és külgazdasági stratégiájához igazodva az agrárgazdaság sajátos érdekeit szolgálja. A Kárpát-medencei térségben a nemzetpolitikai célkitűzések mellett a térség nagy hagyományú gazdasági szektorának erősítése a feladat az ott élő lakosság életszínvonalának javára. Számos irányban él jelentős gazdaságfejlesztési program – pl. Vajdaság, Kárpátalja –, és ezekben fontos szerep jut az agráriumnak. Mivel nem minden szomszédos ország az EU tagja, a magyar segítség kiterjed az EU-szabályozás megismertetésére és átvetelésére elősegítésére. Az agrárdiplomácia fontos feladatának tekinti a szaktudás szintjének emelését. Az oktatás mellett kiterjedt falugazdász-hálózat segíti a határon túli gazdálkodókat. Szakmai napok, vásárokon, kiállításokon való részvétel színesíti a palettát. A tevékenység sikeréhez fontos a minden részről megnyilvánuló politikai akarat.

A Covid–19 rámutatott az élelmiszerellátás és élelmiszer-biztonság stratégiai

fontosságára és a hosszú élelmiszer-ellátási láncok biztonsági kockázataira. Ezzel párhuzamosan felértékelődött a hazai és a rövidebb élelmiszer-ellátási láncok szerepe. Mindez magától értetődően mutat rá a V4-ek és a Kárpát-medencei agrár-együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázásának szükségességére.

A versenyképesség mellett a környezeti fenntarthatóságról is gondoskodni kell, hiszen nemcsak magunkra, hanem unokáinkra is gondolni kell. Mindehhez a környezettudatosság erősítésére és az ezt visszatükröző szemléletváltásra van

szükség. A fenntartható termelés mellett a fenntartható fogyasztás összefüggéseit is széles körben meg kell ismertetni.

Mint a bevezető gondolatok sorában említettük, az 58. közigazgatás vándorgyűlés agráriumot érintő teljes anyaga továbbra is elérhető és megtekinthető a megadott linken. Javasoljuk, hogy kattintsanak rá és ismerjék meg a hozzászólók részletes érvelését. Bízunk benne, hogy munkánk tovább erősíti szakosztályunk tevékenysége utáni érdeklődést, ahová továbbra is szeretettel várjuk minden érdeklődő jelentkezését.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői